

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 47 (151) • 25 sierpnia 2003 r. • © PIISM

nr egz. PIISM 327

Redakcja: Krzysztof Bałon, Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny),
Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Wiesława Lach (sekretarz Redakcji), Rafał Morawiec

Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1500 w sprawie Iraku z dnia 14 sierpnia 2003 r.

Rafał Tarnogórski

W dniu 14 sierpnia 2003 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję nr 1500 w sprawie Iraku. Za przyjęciem rezolucji głosowało 14 członków Rady Bezpieczeństwa (RB), od głosu wstrzymała się Syria. Projekt rezolucji (dokument S/2003/812) pod obrady Rady Bezpieczeństwa wniosły Stany Zjednoczone, Zjednoczone Królestwo, Hiszpania oraz Angola, Bułgaria, Kamerun, Chile i Gwinea. Niniejsza rezolucja, następująca po rezolucji RB nr 1483 w sprawie Iraku z 22 maja 2003 r.¹, przyczynia się do stabilizacji sytuacji powstałej w Republice Iraku po interwencji i obaleniu przez siły koalicyjne Saddama Husajna².

W przyjętym tekście dokumentu zawarto następujące postanowienia:

- 1) RB z zadowoleniem powitała ustanowienie reprezentatywnej Rady Rządzącej Iraku (*Governing Council of Iraq*) jako istotnego kroku zmierzającego do utworzenia przez naród iracki reprezentatywnego i mającego uznanie międzynarodowe rządu, który będzie wykonywał suwerenną władzę nad Irakiem;
- 2) RB zdecydowała o powołaniu na okres 12 miesięcy Misji Pomocy Narodów Zjednoczonych dla Iraku (*United Nations Assistance Mission for Iraq - UNAMI*), która ma wspierać Sekretarza Generalnego NZ w realizacji postanowień rezolucji nr 1483, stosownie do założeń ogłoszonych przez niego w raporcie z 15 lipca 2003 r. (dokument S/2003/715 opatrzony datą 17 lipca 2003 r.);
- 3) Żarazem RB przywołała wszystkie dotychczasowe rezolucje w sprawie Iraku, a w szczególności postanowienia rezolucji nr 1483 i potwierdziła suwerenność i integralność terytorialną Iraku oraz żywotną rolę ONZ w odbudowie państwa irackiego.

¹ Zob. J. Dołęga, B. Górka-Winter, *Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1483 w sprawie Iraku z dnia 22 maja 2003 r.*, „Biuletyn” (PIISM), nr 30 (134) z 27 maja 2003 r. Odnotować także należy rezolucję RB nr 1490 z 3 lipca 2003 r. w sprawie zakończenia z dniem 6 października 2003 r. misji UNIKOM (*United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission*).

² Zob. R. Tarnogórski, *Interwencja w Iraku a prawo międzynarodowe*, „Biuletyn” (PIISM), nr 19 (123) z 25 marca 2003 r.

Zgodnie z postanowieniami rezolucji nr 1483 na władzach okupacyjnych spoczywa obowiązek udzielenia pomocy w utworzeniu w Iraku przejściowej administracji, kierowanej przez Irakijczyków. Sprawująca władzę w Iraku Tymczasowa Władza Koalicji (*Coalition Provisional Authority*) uznała Radę Rządzącą Iraku jako „zasadniczy organ tymczasowej administracji Iraku, do czasu wyłonienia reprezentatywnego i obdarzonego międzynarodowym uznaniem nowego irackiego rządu”³. W raporcie z 15 lipca 2003 r., Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych witając utworzenie Rady Rządzającej zacytował powyższy ustęp Rozporządzenia Nr 6 Tymczasowej Władzy Koalicji oraz oznajmił o gotowości wsparcia władz okupacyjnych i Rady Rządzającej Iraku w doprowadzeniu do jak najszybszych wyborów. Przygotowując projekt rezolucji Stany Zjednoczone zrezygnowały z wyrazu *endorse* (aprobować, zatwierdzać, popierać), które opisywało stosunek RB do Rady Rządzającej Iraku, na rzecz wyrazu *welcome* (przyjąć z zadowoleniem), który znalazł się w przyjętym tekście. Zmiana ta prawdopodobnie została wprowadzona ze względu na opór tych państw, członków RB, które obawiały się, iż słowo *endorse* zawiera w sobie znaczenie sugerujące czynne zaangażowanie ONZ w formowanie Rady Rządzającej Iraku. W analogiczny sposób (*I welcomed*) Radę Rządzącą powitał Sekretarz Generalny Kofi Annan w swoim raporcie z 15 lipca 2003 r. Niemniej jednak punkt 1 rezolucji RB nr 1500, pomimo użycia wyrazu *welcome* stanowi formę wyrażenia warunkowej akceptacji dla Rady Rządzającej Iraku przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Warunkowej – gdyż pod warunkiem tymczasowości („krok zmierzający do utworzenia”) i z zastrzeżeniem udzielenia uznania dopiero wyłonionemu w wyborach rządowi.

Rezolucja nr 1483 nie precyzowała sposobu powołania tymczasowej administracji, nie określała także organów mających się na nią składać. Do wyłonienia Rady Rządzającej w znaczący sposób przyczyniły się Stany Zjednoczone, a ze względu na fakt, iż Irak znajduje się pod kontrolą wojsk koalicji, będą miały wpływ na podejmowane przez nią działania. Również przysły rząd Iraku będzie musiał liczyć się z wpływem Stanów Zjednoczonych. Państwa arabskie chłodno przyjęły ustanowienie Rady, oczekując jak najszybszego powołania irackiego rządu wyłonionego w wyborach. Zgodnie z postanowieniami rezolucji nr 1483, powtórzonymi w rezolucji nr 1500, dopiero wybrany przez naród iracki reprezentatywny rząd otrzyma międzynarodowe uznanie, tzn. będzie traktowany jako organ sprawujący suwerenną władzę w Iraku wraz z wynikającymi z tego konsekwencjami w ramach krajowego i międzynarodowego porządku prawnego.

W prawie międzynarodowym uznanie można zdefiniować jako akt, w którym podmiot prawa międzynarodowego stwierdza istnienie określonych faktów oraz przyznaje im określone skutki prawne. W związku z tym, wydaje się, iż uzasadnione będzie twierdzenie, że Narody Zjednoczone poprzez niniejszą rezolucję RB nr 1500 uznają Radę Rządzącą Iraku jako organ tymczasowej administracji, powstającej w wykonaniu postanowień rezolucji RB nr 1483. Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 6 Tymczasowej Władzy Koalicji, Radzie Rządzającej Iraku przysługuje prawo głosu (*consult and coordinate*) we wszystkich kwestiach dotyczących czasowego zarządzania Irakiem. Sprawdzianem wiarygodności dla Rady Rządzającej okaże się organizacja powszechnych wyborów w Iraku, poprzedzona przyjęciem nowej konstytucji.

W oświadczeniach przedstawicieli państw, członków RB, wygłoszonych po przyjęciu rezolucji (dokument S/PV.4808), znalazło swój wyraz generalne przekonanie, iż sukces w odbudowie i stabilizacji Iraku zależy od zagwarantowania ONZ żywotnej gospodarczej i politycznej roli w procesie odbudowy Iraku. Wydaje się, iż powołanie UNAMI sprawi, że rola ONZ w Iraku, przynajmniej w odniesieniu do zagadnień natury humanitarnej, będzie odtąd stopniowo wzrastać. Wojskowe zaangażowanie w operację stabilizacyjną sił pokojowych ONZ na podstawie niniejszej rezolucji nie jest możliwe.

3 Zob. K. Bałon, *Państwo irackie w świetle projektów konstytucyjnych*. „Biuletyn” (PISM), nr 46 (150) z 18 sierpnia 2003 r.

Kształt oraz cele dla utworzonej Misji Pomocy Narodów Zjednoczonych dla Iraku zawarł Sekretarz Generalny NZ Kofi Annan w raporcie przedłożonym Radzie Bezpieczeństwa w dniu 15 lipca 2003 r. W skład powołanej przez omawianą rezolucję Misji Pomocy wejdą: Biuro specjalnego przedstawiciela sekretarza generalnego NZ, biuro jego zastępcy i jednocześnie koordynatora pomocy humanitarnej oraz pion administracyjny. Istniejące Biuro ds. pomocy humanitarnej funkcjonalnie wejdzie w skład nowotworzonej misji, jednocześnie pozostając do końca 2003 r. częścią Biura ds. koordynacji pomocy humanitarnej, które z upływem tego terminu zakończy działalność. W strukturę misji zostaną także włączeni przedstawiciele Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Personel misji będzie tworzył ponad 300 osób. Liczba zagranicznego personelu nie powinna przekroczyć połowy zatrudnionych, resztę stanowić mają wykwalifikowani pracownicy iraccy. Do zadań misji będzie należało: dostarczanie pomocy humanitarnej, stworzenie warunków bezpiecznego powrotu uchodźców, ułatwienie pokojowego procesu transformacji politycznej, wsparcie procesu wyłaniania instytucji przedstawicielskich, wsparcie procesu odbudowy instytucji wymiaru sprawiedliwości, w tym poprzez wsparcie dla Sądowego Centrum Szkoleniowego (*Judicial Training Centre*), utworzenie Irackiego Centrum Informacyjnego (*Iraqi Media Centre*), zakończenie programu „Ropa za żywność” a także przyczynienie się do zapewnienia w Iraku przestrzegania praw człowieka, poprzez szereg szczegółowych działań wymienionych w raporcie. Jednym z zadań misji będzie także udzielenie pomocy tymczasowej administracji irackiej w stopniowym ponownym włączeniu Iraku do wspólnoty międzynarodowej, zwłaszcza na płaszczyźnie współpracy międzyrządowej. Na proces formowania UNAMI negatywny wpływ wywrze śmierć Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ds. Iraku Sergia Vieira de Mello, zabitego w ataku terrorystycznym z 19 sierpnia 2003 r. na siedzibę ONZ w Bagdadzie. Po tym zamachu podjęto decyzję o częściowej ewakuacji do Jordanii zagranicznego personelu ONZ, również Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy poinformowały, że wycofują swych pracowników z Iraku. Prawdopodobnie spowoduje to opóźnienie w rozpoczęciu działalności Misji Pomocy Narodów Zjednoczonych dla Iraku.

OGŁOSZENIA

Sławomir Dębski
Między Berlinem a Moskwą
Stosunki niemiecko-sowieckie 1939–1941

Warszawa 2003, 820 stron, ISBN 83-918046-2-3

Spis treści**Wstęp****Rozdział I**

Stosunki niemiecko-sowieckie w okresie międzywojennym

Rozdział II

Pakt Ribbentrop–Mołotow w kalkulacjach III Rzeszy
i Związku Sowieckiego, 23 sierpnia–28 września 1939

Rozdział III

Problem wojny powszechnej w stosunkach niemiecko-sowieckich,
sierpień 1939–wrzesień 1940

Rozdział IV

Współpraca sowiecko-niemiecka w rozgraniczaniu „strefy interesów”

Rozdział V

III Rzesza i ZSRS wobec państw bałtyckich, sierpień 1939–sierpień 1940

Rozdział VI

Próby rozszerzenia sowieckiej strefy interesów na Finlandię
i stanowisko III Rzeszy

Rozdział VII

Balkany w stosunkach niemiecko-sowieckich,
sierpień 1939–sierpień 1940

Rozdział VIII

Kryzys współpracy niemiecko-sowieckiej, czerwiec–grudzień 1940

Rozdział IX

Związek Sowiecki w niemieckim planowaniu operacyjnym
w latach 1939–1941

Rozdział X

III Rzesza w sowieckim planowaniu operacyjnym w latach 1939–1941

Rozdział XI

Stosunki niemiecko-sowieckie w ostatnich sześciu miesiącach pokoju,
grudzień 1940–czerwiec 1941

Zakończenie

Aneksy

Bibliografia

Summary

Wykaz skrótów

Indeks osób

Wykaz fotografii

*Sprzedaż w Instytucie oraz w Głównej Księgarni Naukowej im. B. Prusa,
Krakowskie Przedmieście 7, Warszawa*